

Työelämä ja tasa-arvovaliokunta
Eduskunta

Lausuntopyyntöne

Kuntatalouden tila ja valtion talousarvioesitys vuodelle 2015

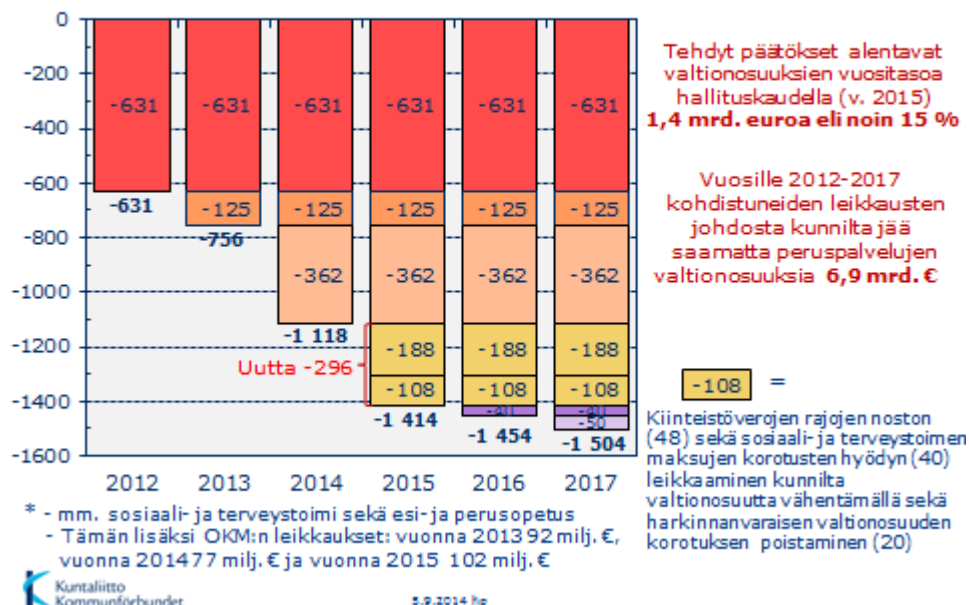
Suomen kansantalouden kasvunäkymät vuodelle 2015 ovat erittäin epävarmat. Valtiovarainministeriön mukaan BKT kasvaa tuolloin 1,2 prosenttia, mutta viennin odotetusta piristymisestä ja suhdannekäänteestä ei näy vielä minkäänlaisia merkkejä. Samaan aikaan kotimarkkinoiden luottamus tulevaan on heikkoa ja työttömyyden ennakoidaan pysyvän korkealla.

Heikko taloustilanne ja väestön ikärakenteen muutoksesta johtuva kuntapalvelujen kysynnän kasvu välittyvät kuntatalouteen verotulojen vaimeana kasvuna sekä kuntien menojen tuloja korkeampana kehityksenä. Myös kuntien velkaantuminen on ollut voimakasta johtuen ensisijaisesti suurista investointi- ja peruskorjaustarpeista.

Lähivuosien talouskehitys ei ole tuomassa helpotusta kuntatalouteen vaan kuntien ja kuntatalouden tulevaisuudennäkymät ovat erittäin haasteelliset. Samalla kuntien keskinäiset erot talouskehityksessä eriytyvät entisestään.

Kuntatalouden tilannetta ovat painaneet viime vuosina myös merkittävät valtionosuusleikkaukset, kun maan hallitus on sopeuttanut valtion taloutta leikkaamalla kuntien peruspalvelujen valtionosuutta 1,4 miljardilla eurolla hallituskauden aikana vuosina 2012 - 2015. Yhdessä opetus- ja kulttuuritoimen leikkausten kanssa kuntien valtionosuusleikkaukset nousevat jo yli 1,5 miljardin euron. Sen kompensoimiseksi kuntien tulisi korottaa kunnallisveroa keskimäärin 1,6 % - yksikköä. Laskennallinen korotustarve vaihtelee 0,7- 2,7 %- yksikön välillä.

Vuosien 2012-2017 leikkaukset kuntien peruspalvelujen* valtionosuuteen, milj. €

Tästä vuodelle 2015 ajoittuvaa leikkausta on budjettiesityksen mukaan 296 milj. euroa, kun peruspalvelujen aiemmin päätettyyn valtionosuusleikkaukseen otetaan mukaan myös kiinteistövero- ja sosiaali- ja terveystoimen asiakasmaksujen hyödyn leikkaaminen kunnilta sekä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen poistaminen. Peruspalvelujen valtionosuusprosentti alenee noin 25 %:iin.

Peruspalvelujen valtionosuusprosentti v. 2015

- Prosenttiin vaikuttavat muutokset

Prosentti v. 2014		29,57	
	milj.€	pros.yks.	
• Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen	724	- 2,88	
» Siirto tasaukseen (135 €/asukas)			
• Aiemmin sovitut leikkaukset	188	- 0,73	
• Ammattikorkeakoulusiirto	164	- 0,64	
• Sote-asiakasmaksujen korotuksen tuloutus valtiolle	40	- 0,16	
• Turvakotitoiminnan siirto valtion vastuulle	4	- 0,02	
• Harkinnanvaraisen vos-korotuksen lopetus	20	- 0,08	- 4,51
• Jäteveron tuoton siirto vos-prosenttiin	70	+ 0,27	
• Vanhuspalvelulain veloitteet (54,3 %)	(51)*	+ 0,05	
• Lastensuojelulaki ja muu sos- ja terv.huolto (50 %)(15)*		+ 0,04	+ 0,36
Muutos yhteensä			- 4,15
Prosentti v. 2015			25,42

- Kiinteistöveron korotuksen tuotto n. 50 milj € peritään kunnilta muuta kautta

* Valtionosuusvaikutuksesta osa perushinnoissa, loput prosentissa

Kuntaliitto on erittäin huolestunut valtion vetäytymisestä peruspalvelujen rahoituksesta ja valtio-/kuntasuhteessa vakiintuneen rahoitusperiaatteen toteutumisesta. Rahoitusperiaatteen mukaisesti valtion tulee varmistaa kuntien tosiasialliset taloudelliset edellytykset selvitä tehtävistään kohtuullisella vero - ja maksurasituksella. Kuntaliiton mielestä perustuslakivaliokunnan tulisi arvioida valtionosuusesitystä rahoitusperiaatteen toteutumisen näkökulmasta.

Ilman vuosille 2012–2017 ajoittuvia valtionosuusleikkauksia kuntatalous olisi nyt kokonaisuudessa tasapainossa.

Kuntien valtionosuudet painuvat negatiivisiksi vuonna 2015 jo toista vuotta peräkkäin. Samalla kun valtionosuuksia leikataan, kuntien tehtäviä lisätään, vaikka niitä tulisi vähentää rakennepoliittisen ohjelman lupauksen mukaisesti.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan hallituksen budjettiesitys kiristää kuntataloutta ensi vuonna 218 milj. euroa tähän vuoteen verrattuna. Kuntaliiton arvio valtion toimenpiteiden vaikutuksesta kuntatalouteen on huomattavasti VM:n arviota synkempi. Uusien tehtävien ja veloitteiden säätäminen lisäävät kunnissa paineita korottaa kunnallisveroja sekä kiihdyttävät kuntien velkaantumista.

Tänä vuonna kuntatalouden tulos kuitenkin laskennallisesti vahvistuu, vaikka tulojen kehitys on heikkoa ja menopaineet pysyvät korkeina. Näennäinen tulosparannus johtuu siitä, että kuntien tulee yhtiöittää kilpailutetuilla markkinoilla olevia toimintojaan. Näitä ovat erityisesti vielä liikelaitoksina toimivat kuntien energia- ja satamalaitokset. Yhtiöittämisestä kertyy kunnille kertaluonteisesti noin 1-1,4 miljardia euroa myyntivoitoina kirjattavia satunnaisia tuloja.

Samalla näiden energia- ja satamalaitosten varat ja velat siirtyvät uusiin yhtiöihin, mikä keventää muodollisesti kuntien taloutta. Tosiasiallisesti kuntakonsernissa kuntien tilanne päinvastoin kiristyy, kun näiden liikelaitosten tuloutukset kuntaan alentuvat pysyvästi aiempaan verrattuna. Yhtiöittämisestä kertyvä vaikutus kuntatalouteen arvioidaan hieman kuntataloutta heikentäväksi.

Valtion ensi vuoden budjetin liitteenä olevan Peruspalvelubudjetin 2015 mukaan kuntien menojen kasvu jatkuu tulojen kasvua nopeampana. Kuntatalouden kestävyys turvaaminen edellyttääkin rakennepoliittisen ohjelman täysimittaista toimeenpano ja uusia toimia sekä kunnilta että valtiolta talouden sopeuttamiseksi ja tuottavuuden parantamiseksi.

Haasteellista tässä tilanteessa on se, että hallituksen kaavailemat toimet kuntatalouden alijäämän kattamiseksi vaikuttavat onnistuessaankin kuntien menokasvua hidastavasti vasta pidemmän ajan kuluttua, mutta heikosta talouskehityksestä, valtionosuusleikkauksista ja palvelujen kysynnästä aiheutuva kuntatalouden heikkeneminen jatkuu ja syvenee jo lähivuosina.

TEM:n pääluokan talousarvioesitys 2015

Työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden määrärahasi esitetään 576 miljoonaa euroa. Summa on 72 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2014 varsinaisessa talousarviossa. Tähän sisältyy kuitenkin 125 miljoonaa euroa, joka esitetään siirrettäväksi sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta. Siirron johdosta julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen määrärahasta rahoitetaan jatkossa myös työmarkkinatukea saavien palkkatuen ja starttirahan perustuen osuus. Aikaisemmin rahoitus on tullut STM:n määrärahoista. Perustelujen mukaan siirto mahdollistaa määrärahan joustavamman käytön. Nettona palveluihin käytettävissä olevat määrärahat siis vähenevät noin 53 miljoonaa euroa. Tällä tulee olemaan vaikutusta työllisyyspalvelujen suuntaamiseen ja volyyymiin.

TEM:n tiedotteen mukaan työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin ehdotetaan 100 henkilötyövuoden lisäystä. TE-toimistojen toimintamenoiksi esitetään 153,6 miljoonaa euroa. Tässä on vähennystä 2 % vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon. TE-toimistoissa henkilötyövuosien kehityksessä vuoden 2015 tavoitteena on 2817 htv, kun vuotta aikaisemmin se oli 3053 htv. TE-toimistojen henkilöresurssien laskennallinen lisäys ei siis näyttäisi parantavan TE-toimistojen palvelukykyä kuluvaan vuoden tilanteesta.

Julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin käytävissä olevat määrärahat vähenevät tosiasiallisesti yli 50 miljoonaa euroa ja tämä kasvattanee entisestään suunnitellun työmarkkinatukiudistuksen kustannuksia kunnille.

STM:n pääluokan talousarvioesitys 2015

Kuntouttavan työtoiminnan valtionkorvauksiin (10,09 €/pv) budjetoidut määrärahat nousevat vuodesta 2014 noin 29 % ja ovat vuoden 2015 talousarvioesityksessä 34 miljoonaa euroa. Tällä varauduttaneen työmarkkinatukiudistuksesta ja työttömyydenpitkittämisestä aiheutuvaan kuntouttavan työtoiminnan lisäykseen.

Pitkäaikaistyöttömyyden hoito ja kuntatalous

Valmisteilla olevaan hallituksen esitykseen sisältyy ehdotus työttömyysturvalain muuttamisesta työmarkkinatuen rahoitusvastuuta koskevilta osin. Ehdotettu muutos liittyy valtioneuvoston 21.3.2013 tekemään kehyspäätökseen 2014 - 2017, jonka mukaan kuntien roolia ja vastuuta pitkäaikaistyöttömien aktiivisessa hoidossa korostetaan.

Työmarkkinatukiudistuksen kustannusvaikutukset kunnille

Työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirron valtiolta kunnille on arvioitu lisäävän kuntien menoja 150 miljoonaa euroa. Samalla valtio säästää vastaavan summan. Tosiasiallisesti kustannukset tulevat olemaan kunnille merkittävästi suurempia.

Hallituksen esitysluonnoksessa on lähdetty siitä, että sekä kunnat että valtio maksavat kumpikin 50 % työmarkkinatukikuluista 300-999 päivää työttömyyden perusteella työmarkkinatukea saaneiden osalta ja 1000 päivän jälkeen kuntien osuus nousee 70 %iin. Nykyinen kustannusvastuu siis laajenee 50 prosenttiin 300-499 pv osalta (kokonaan uusi kohderyhmä) ja tämän kustannusvaikutus on TEM:n arvion mukaan 93 miljoonaa euroa. 500-999 päivää työmarkkinatukea saaneiden osalta kustannusvastuu säilyisi ennallaan 50 prosentissa. Kuntien nykyinen kustannusvastuu lisääntyy yli 1000 pv työttömyyden perusteella työmarkkinatukea saaneiden osalta 50 prosentista 70 prosenttiin. TEM:n arvion mukaan tämän kustannusvaikutus on 67 miljoonaa euroa. Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta työmarkkinatuen maksaa valtio kokonaisuudessaan.

Näillä oletuksilla kuntien kustannusvastuu työmarkkinatuesta siis lisääntyy 160 miljoonaa (ei 150 miljoonaa) euroa ja valtio säästää vastaavan summan. Jos valtio siirtää työttömien perusturvaan kuuluvan työmarkkinatuen rahoitusvastuuta kunnille, eivät kunnat voi välttää maksuvastuutaan. Kunnat voivat aktivoinnilla siirtää osan työmarkkinatukikuluista takaisin valtiolle, mutta tällöin kuntien on rahoitettava aktivointitoimia merkittävästi enemmän kuin pelkän työmarkkinatukiosuuden maksaminen edellyttäisi. Tällöin ei myöskään valtion säästö-

tavoite toteudu, koska työmarkkinatuen rahoitusvastuu on aktiivitoimien ajalta kokonaisuudessaan valtiolla ja valtio myös osaltaan osallistuu aktiivitoimien rahoitukseen.

Lyhyellä aikajänteellä uudistus saattaa kannustaa talousahdingossa olevia kuntia toteuttamaan aktivointia mahdollisimman alhaisilla kustannuksilla työmarkkinatukisäästöjen toivossa. Tällöin on uhkana, että palvelujen sisältöä ei kehitetä vastaamaan asiakkaiden tarpeita ja palvelujen vaikuttavuus heikkenee entisestään. Tällaisella kehityskululla voi olla jopa työttömyyttä pitkittävä vaikutus.

Mikäli kunnat pyrkisivät lisäämään työmarkkinatuen saajien aktivointia niin, että ne eivät joudu maksamaan työmarkkinatukiosuuden rahoitusvastuun laajennuksesta aiheutuvia lisäkustannuksia lainkaan, edellyttäisi se vähintään 30 000 työttömän jatkuvaa aktivointia nykyvolyymin lisäksi. Palkkatuetun työn ja kuntouttavan työtoiminnan volyymlisäys tulisi maksamaan kunnille vähintään 300 miljoonaa euroa, mikäli sillä pyrittäisiin säilyttämään kuntien työmarkkinatuen rahoitusosuus uudistusta edeltävällä tasolla. Samalla valtio joutuisi panostamaan rahoitusta ko. kohderyhmän aktivointiin merkittävästi nykyistä enemmän ja maksamaan myös työttömien osalta koko aktivointiaikaisen työmarkkinatuen (noin 160 miljoonaa euroa) tai palkkatuen. Tämä skenaario ei kuitenkaan vaikuta nykytilanteessa realistiselta.

Käytännössä kuntien kustannukset tulevat nousemaan merkittävästi arvioidusta, koska työttömyys edelleen kasvaa ja pitkittyy (kasvua kesäkuussa 2014 vuoden takaiseen verrattuna 35 000 työtöntä). Kuntien maksama työmarkkinatukiosuus oli kesäkuussa 2014 yhteensä 19 543 743 euroa/kk ja kesäkuussa 2013 yhteensä 16 190 922 euroa/kk. Kasvua oli siis 17,2 %.

Uudistuksen suora kustannusvaikutus olisi kuntien työmarkkinatukikustannusten nousun 17,2 prosentin nykytrendiä mukaillen 2015 luvuilla noin 168 miljoonaa euroa (eli 18 miljoonaa euroa ennakoitua enemmän). Tämän ohella kuntien vastuulle jo aiemmin siirtyneet työmarkkinatukikustannukset kasvavat samaa tahtia. Kuntaliiton tuoreen selvityksen alustavien tulosten mukaan kunnat panostivat vuonna 2013 aktiiviseen työllisydenhoitoon noin 417 miljoonaa euroa ja lisäksi rahoittavat työmarkkinatukea 215 miljoonalla eurolla. Uudistuksen jälkeen vuonna 2015 kuntien työmarkkinatuen rahoituskustannukset tulevat olemaan jo noin 463 miljoonaa euroa.

Budjettiriihen yhteydessä hallitus päätti kompensoida uudistuksesta kunnille 75 miljoonaa euroa muuttamalla yhteisöveron jako-osuutta kuntien hyväksi. Tämä kanavoitaneen kunnille valtionosuusjärjestelmän kautta työmarkkinatuen maksuusuusien mukaisessa suhteessa.

Aktivointitoimia lisäämällä on nykytilanteessa lähes mahdotonta säästää työmarkkinatukukuluissa. Nykyisessä tilanteessa kunnat pystyvät korkeintaan loiventamaan kustannusten kasvutrendiä. Työmarkkinatukimenoja aidosti vähentävien aktiivitoimien järjestäminen maksaa kunnalle vähintään 2 kertaa työmarkkinatuesta kertyneen säästön. Tämän lisäksi aktivoinnista aiheutuu valtiolle ainakin työmarkkinatuen (tai palkkatuen) verran kustannuksia. Uudistus ei tuo lainkaan lisäresursseja työllisydenhoitoon, vaan sitoo kuntien resursseja entistä vahvemmin passiiviturvan rahoitukseen ja lisääntynyt aktivointi kasvattaa myös valtion menoja ellei se johda kestäviin työllisyysvaikutuksiin.

Kuntaliitto ei hyväksy työmarkkinatuen rahoitusvastuun lisäystä ja vaatii, että kuntien kasvavat kustannukset työmarkkinatuesta ja aktivoinnista korvataan täysimääräisesti.

Palkkatuen uudistukset kasvattavat kuntien kustannuksia

Pitkäaikaistyöttömien aktivoinnista kunnille aiheutuvia kustannuksia kasvattavat viimeaikaiset ja vireillä olevat palkkatuen uudistukset. Kesäkuun alussa voimaan tulee lakimuutoksen myötä kunnilla edellytetään mm. lisätyön tarjoamista osa-aikaisille työntekijöille (myös palkkatuetuille) ennen palkkatuen myöntämistä. Vuonna 2015 palkkatuessa siirryttäneen yritysten ja kuntien osalta prosenttiperusteiseen palkkatukeen. Yli 2 vuotta työttömänä olleiden palkkatuki olisi kaavailujen mukaan korkeintaan 50 % palkkauskustannuksista (ilman lomarahoja).

Muutokset merkitsevät kuntien oman organisaation puitteissa tapahtuvan palkkatukityöllistämisen osalta jopa 25 miljoonan euron lisäkustannuksia vuoteen 2013 verrattuna. Kuntien työllistämiskustannusten nousu realisoituu, mikäli kunnat pyrkivät ylläpitämään nykyisen työpanostason työllistäessään palkkatuella pitkään työttömänä olleita henkilöitä.

Työllisyyden kuntakokeilu

Työllisyyden kuntakokeilua toteutetaan ajalla 2012-2015 ja kokemuksia alkaa jo kertyä. Parhailaan on tekeillä ”hyvät käytännöt”-käsikirja, joka julkaistaan 4.11.2015. Käsikirjassa esitellään 30 erilaista hyvää käytäntöä, jotka on kerätty 26 hankkeesta. Teemoina kuntakokeilun hyvissä käytännöissä ovat mm.:

- Työllisyyden pelikenttä (palvelujen organisointi, toimijakartta, kokonaiskuvan hahmottaminen, työllisyysstrategiat)
- Asiakkaat mukana palvelujen kehittämisessä (asiakasraadit, erilaisten palvelujen ja sisältöjen kehittäminen)
- Sosiaaliset kriteerit julkisissa hankinnoissa
- Asiakasohjauksen hyvät käytännöt
- yritysyhteistyö (vuoropuhelua ja yhteistyö yrittäjien kanssa)
- kumppanuuden vahvistamiseen liittyvät hyvät käytännöt

Työvoiman palvelukeskusten vakinaistaminen

Suomen Kuntaliitto suhtautuu myönteisesti työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun lakisääteistämiseen ja valtakunnallistamiseen. Kuntaliitto on myös omalla toiminnallaan tukenut työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun kehittämistä ja nykyisen TYP-toimintamallin vakiinnuttamista ja laajenemista. Lisäksi Kuntaliitto on osallistunut aktiivisesti käsittelyssä olevan lakiesityksen valmistelutyöhön.

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun valmistelussa on pyritty, että sen toimeenpano voitaisiin toteuttaa mahdollisimman pitkälti olemassa olevilla resursseilla ja toimijakohtaisilla lakisääteisillä tehtävillä. Hallituksen esitysluonnos onkin puitteiltaan melko väljä eikä se aseta esim. henkilöstön kelpoisuudelle erityisiä vaatimuksia. Ei kuitenkaan ole realistista olettaa, ettei toimintamallista aiheutuisi kunnille uusia lakiin perustuvia velvoitteita ja niistä johtuvia kustannuksia.

Uusi laki velvoittaisi kaikki kunnat liittymään alueelliseen verkostoon ja osallistumaan työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tuottamiseen ja tarjoamaan asiakkaille tarpeen mukaisia sosiaali- terveyspalveluja. Kullakin työllistymistä edistävää monialaisesta yhteispalvelua järjestävällä verkostolla on oma johtoryhmä ja vähintään yksi yhteinen toimipaikka. Lisäksi kunta nimeää henkilön, joka johtaa työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestämistä johtoryhmän linjausten mukaisesti. Toiminnallisesti uutena elementtinä laissa on erityisesti 3 kuukauden arviointijakso.

Nykyisin kunnat ovat mukana työvoiman palvelukeskuksissa vapaaehtoisesti. TYP-verkosto kattaa suurimmat paikkakunnat ja valtaosan vaikeasti työllistyvistä työnhakijoista. Nykyisten 37 työvoiman palvelukeskuksen toimialue kattaa 124 kuntaa. Laki velvoittaa myös nyt virallisen TYP-toiminnan ulkopuolella olevat kunnat osallistumaan työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tuottamiseen ja toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin. Henkilöresursoinnin tulisi kullakin toimijalla lain mukaan olla asiakaskunnan koko huomioiden riittävä.

TE-hallinto arvioi nykyisen TYP-toimintamallin toimintamenojen olevan noin 17 miljoonaa euroa. Henkilöstöä TYPeissä tulisi olla suurin piirtein sama määrä kunnan ja TE-toimiston palveluksessa. Koska toimintamenot nykymallissa tasataan henkilöstökuluja lukuun ottamatta kunnan ja TE-hallinnon välillä, ovat myös kuntien TYP-toimintaan nyt osoittamat toimintamenot vähintään samalla tasolla. Tosiasiassa TYPeissä on ollut kunnan henkilöstöä noin 10 % enemmän kuin TE-hallinnon henkilöstöä. Useimmissa kunnissa osallistuminen työvoiman palvelukeskustoimintaan on ollut vapaaehtoista lisäpanostusta vaikeasti työllistyvien henkilöiden työllistymisen edistämiseen, johon kunnilla ei ole lakisääteistä velvollisuutta. Uudistuksen yhteydessä TE-hallinnolle on varattu 5 miljoonaa euroa lisärahoitusta monialaisen yhteispalvelun laajentamisen koko Suomen kattavaksi.

Lakiin perustuvasta työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta kunnille syntyvät kustannukset

Toiminnan perusrahoitustarve on vähintään 22 miljoonaa euroa, joka on vastaava summa kuin TE-hallinnolla. Summa koostuu nykyisen TYP-verkoston toimintamenoista (17 miljoonaa euroa) ja laajentumiskuluista (5 miljoonaa euroa). Lakiin sisältyvän arviointijakson toteutukseen sidotut lisäkustannukset ovat varovaisesti arvioiden 2,5 miljoonaa euroa (noin 40 henkilötyövuotta). Työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelun johtamiseen ja koordinointiin liittyvät uudet kustannukset ovat 2,5 miljoonaa euroa (noin 30 henkilötyövuotta). Yhteensä lakiuudistuksesta kunnille aiheutuvat kustannukset ovat siis noin 27 miljoonaa euroa, näistä 17 miljoonaa euroa syntyy olemassa olevan TYP-verkoston lakisääteistämisestä ja 10 miljoonaa euroa tulee alueellisesta laajennuksesta ja uusista toiminnoista.

Uudistuksesta kunnille aiheutuvien uusien kustannusten arviointi on kuitenkin tässä vaiheessa haastavaa, koska paikalliset toimintamallit muotoutuvat vasta vuoden 2015 aikana.

Nuorten työttömien tilanne

Nuorisotyöttömyys on kasvanut viimeaikoina merkittävästi nuorisotakuusta huolimatta. Nuorten työllistymistä tukevat palvelut rajautuvat nykyisin Työ- ja elinkeinotoimistoissa pitkälti Sanssi-korttiin eli palkkatukilupaukseen. Työnantajalle suunnattu palkkatuki ei kuitenkaan riittävässä määrin edistä nuorten työllistymistä, koska taantumassa sekä yksityiset että julkiset työnantajat joutuvat säästämään henkilöstömenoissa eikä uusia työntekijöitä ole mahdollista palkata palkkatuella. TE-toimistojen nuorille tarjoamaa henkilökohtaista ohjausta tulisikin tiivistää ja laajentaa samalla nuorille työtilaisuuksia luovaa keinovalikoimaa.

SUOMEN KUNTALIITTO

Tommi Eskonen
Erityisasiantuntija